

Notat: Møte mellom rovviltnemnda i Nordland og Klima- og miljødepartementet 29. november 2016

Bjørn

- Det skandinaviske bjørneprosjektet peker på to egnede områder i Nordland (Indre Salten og Indre Sør-Helgeland). Svært viktige beiter for rein og sau begge steder. Stort antall beitedyr innenfor det arealet som kreves for å oppnå bestandsmålet. → Svært konfliktfyllt. Se kart i vedlegg til dette notatet.
- Det vil trolig ta svært lang tid å oppnå bestandsmålet i Nordland, men ulempene for beitenæringene vil oppstå raskt og øke i takt med økt bestand.
- En bjørnebestand i Nordland vil ha liten grad av demografisk levedyktighet.
 - Utkanten av den svenske bjørnebestanden.
 - Kalvingsland for svensk reindrift i grenseområdene mot Nordland → skadefellinger gir redusert bjørnebestand og mindre innvandring til Nordland.
- Med så lang tidshorisont og liten levedyktighet, bør ulempene for beitenæringene tillegges avgjørende vekt.
- Konklusjon: Bestandsmålet for bjørn i Nordland bør fjernes ved at det nasjonale bestandsmålet reduseres. Alternativt at man omfordeler til områder som fra før har en større og mer levedyktig bestand, og hvor de strukturelle endringer i husdyrnæringen alt har skjedd.

Gaupe

- Gaupebestanden i Nordland overlapper 100 % med viktige beiteområder for sau og/eller tamrein, det vil si at det ikke er mulig å oppnå bestandsmålet uten konflikter med beitenæringene.
- NINA Rapport 1268 *Evaluering av regional rovviltforvaltning* peker på argumenter for å omfordele gaupe fra nord til sør:
 - Større utfordringer med å oppnå de regionale målsettingene i nord vs. sør.
 - Gaupene i nord benytter større leveområder enn i sør, og andelen gaupehunner som får fram unger er lavere i mange nordlige områder → behov for flere hunngauper i bestanden per familiegruppe i nord.
 - Behov for større arealer for å nå målsetting i nord sammenlignet med områder i sør med høy tetthet av rådyr.
 - Gaupene i Region 7 og 8 lever i stor grad av tamrein siden rådyr er svært lite utbredt i nord. I motsetning til nordområdene lever gaupene i midtre og sørlige deler av Norge i stor grad av ville hjortedyr.
- Oppsummering: Nemnda anbefaler en omfordeling av gaupe fra nord til sør. Alternativt vurdere å fordele byrden også til region 1 hvor bestandsmålet i dag er 0, men stor tetthet av ville hjortedyr?

Jerv

Med hensyn til hvor viktig beitefylke Nordland er for både sau og tamrein, mener nemnda at Nordland har ansvaret for en urimelig stor andel av den norske jervebestanden.

Eksempel:

- Byrden på reindriften i Nordland: 10 jerveynglinger og 10 gaupeynglinger «fordelt på» 15000 rein på vinterbeite.
- Byrden på reindriften i Finnmark: 4 ynglinger av gaupe og 3 ynglinger av jerv «fordelt på» ca 150 000 rein på vinterbeite.

Ny kunnskap om arealsonering i Nordland

- Nordland er et langt og smalt fylke, med lang grense mot Sverige.
- Tydelige arealsonering er kun gjennomførbart i Lofoten/Vesterålen. For resten av Nordland viser ny kunnskap om arealbruken til jerv og gaupe at det er tilnærmet umulig å sette av tilstrekkelig store arealer uten å ta i bruk nærmest hele fastlandet. Det er tunge sauekommuner både på innlandet og på kysten.
- Alle reinbeitedistrikt i Nordland reinbeiteområde har viktige beiteområder i innlandet, hvor det er størst rovvilttrykk.
- Flere distrikt har begrensede muligheter til å tilpasse seg stort rovdyrtrykk på grunn av arealfragmentering/utbygging og manglende konvensjonsbeiter i Sverige.

Konsekvenser for beitenæringene

Sau:

- Nordland – ett av de to fylkene i landet med best beitekvalitet (jf. ny rapport fra NIBIO som publiseres på nyåret).
- Ca 220 000 dyr på sommeren. Av dette ca 120 000 på fastlandet → potensielt utsatt for tap til store rovdyr. Ca 50 % av alle sau/lam i fylket er innenfor en eller flere prioriterte rovviltområder eller en randsone i forslaget til ny forvaltningsplan (se vedlegg).

Tamrein:

- 15000 rein i Nordland reinbeiteområde på vinteren + ca 9000 kalv født på våren.
- Gode slaktevekter, men svært lav produksjon. Tilgang på kalv etter tap har vært bare 40 prosent de siste årene (se vedlegg).
- 79 prosent av reinens kalvingsland er i prioritert rovviltområde i forslaget til ny forvaltningsplan (se vedlegg).
- Betydelig antall svensk rein i Nordland på sommeren → samlet reintall i Nordland på sommeren opp til 100 000 dyr.
- Både sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk tamreindrift i Nordland
- Viktig kulturbærer

Kontaktinformasjon:

- Siv Mossleth, leder i rovviltnemnda for region 7 – Nordland.
Telefon 414 77 850, e-post sivmos@nfk.no.
- Øyvind Skogstad, Fylkesmannen i Nordland, sekretariat for rovviltnemnda.
Telefon 474 82 332, e-post oyvind.skogstad@fylkesmanne.no.

Vedlegg: Notat med bakgrunnsstoff til dialogmøte mellom rovviltnemnda i Nordland og Klima- og miljødepartementet 29. november 2016

Vedlegg: Notat med bakgrunnsstoff til dialogmøte mellom rovviltnemnda i Nordland og Klima- og miljødepartementet 29. november 2016

Klima og miljødepartementet har invitert til to dialogmøter med nemnda i Nordland:

- Møte i Oslo 29. november, med statssekretær Lars Andreas Lunde.
- Videomøte 2. desember

Bakgrunnen for møtene er:

- Oppfølgingen av evaluering av den regionale forvaltningen og de regionale bestandsmålene, samt forvaltning av kongeørn.
- Brev av 21.10.2016 fra nemnda til departementet med ønske om møte for å drøfte framtidig rovviltforvaltning i Nordland, med fokus på revidering av bestandsmålene.

Departementet har varslet at de vil sende ut et høringsnotat i forkant av møtene som tar for seg de problemstillingene de ønsker å belyse.

Diverse bakgrunn

Vedtak i rovviltnemnda:

«Rovviltnemnda i region 7 viser til Fylkestingets uttalelse. Rovviltnemnda slutter seg til vurderingene om at det er behov for å vurdere bestandsmålene i Nordland på nytt, med tanke på lavere rovvilttrykk.»

Rovviltforliket pkt 2.1.9: *«Forlikspartene er enige om at den regionale forvaltningen og de regionale bestandsmålene av rovvilt skal evalueres innen fem år».*

Etter en anbudsrunde fikk NINA i oppdrag fra Miljødirektoratet å evaluere regional rovviltforvaltning og de regionale bestandsmålene i Norge med hensyn på måloppnåelse i gjeldene rovviltpolitikk. De har publisert [NINA Rapport 1268 Evaluering av regional rovviltforvaltning](#).

Noen konklusjoner fra NINA-rapport 1268:

- Bestandsmålene som er satt for rovdyrene i Norge synes å være satt noe vilkårlig, og målsettingene er i større (jerv og gaupe) og mindre (bjørn og ulv) grad levedyktige innenfor Norges grenser. Bestandene er del av de større svenske (og finske) bestandene. De skandinaviske bestandene av alle fire artene bør kunne anses å være demografisk levedyktige i løpet av en rimelig tidshorisont.
- Bjørn: Det norske bestandsmålet for bjørn kunne hatt en rimelig grad av demografisk levedyktighet om bestandsmålet var innenfor ett område. En fordeling av bestandsmålet på fem avgrensede områder, der hvert område har en liten andel av det nasjonale bestandsmålet, har lavere levedyktighet. Plasseringen av dagens bjørnesoner er logisk tatt i betraktning av å maksimere sammenhengende leveområder med reproduserende populasjoner i naboland. Inntil nylig har dette vært en styrke for norsk forvaltning av bjørn. Dagens svenske forvaltning reduserer antall bjørn i kalvingsområder for rein langs den norske grensen. Dette påvirker forekomsten av bjørn på norsk side, og kan forsinke tiden det tar før bestandsmålene nås i Norge. På grunn av den begrensede utvandringssatferden til binner er det ikke noen praktiske alternativer til den generelle plasseringen av dagens soner. En samordning av forvaltningen av bjørn på grensen til Sverige og Finland bidra til å sikre tilstedeværelse av bjørneindivider i Norge, og øke sannsynligheten for å nå og opprettholde bestandsmålet i Norge.
- Gaupe: Dagens bestandsmål er spredt over store arealer, og det kan være argumenter for å flytte noe av den nordlige målsettingen til sørlige deler av landet. Det er, hvis ønskelig, mulig

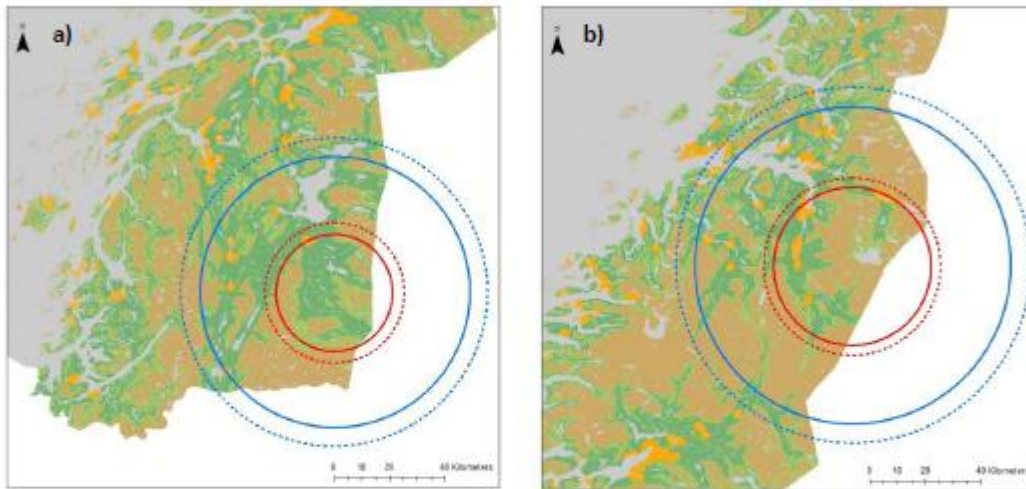
å øke tettheten av gaupe i Midt- og Sør-Norge. De to nordligste regionene har større utfordringer med å oppnå de regionale målsettingene. Gaupene i nord benytter større leveområder enn i sør, og andelen gaupehunner som får fram unger er lavere i mange nordlige områder sammenlignet med det som er observert for voksne hunner i andre deler av Skandinavia. Det kreves dermed flere hunngauper i bestanden per familiegruppe. Til sammen betyr dette at man relativt sett trenger betydelig større arealer for å nå målsetting i nord sammenlignet med områder i sør med høy tetthet av rådyr. Gaupene i Region 7 og 8 lever i stor grad av tamrein siden rådyr er svært lite utbredt i nord. I motsetning til nordområdene lever gaupene i midtre og sørlige deler av Norge i stor grad av ville hjortedyr.

- Jerv er i en svært spesiell situasjon i forhold til de andre store rovdyrdyrene, da Norge er et av bare tre land i Vest-Europa som har denne arten. Vi har derfor et sterkt internasjonalt ansvar for å bidra til artens bevaring. Den norske jervebestanden som helhet er i en størrelse som kan anses som levedyktig isolert sett, og kombinert med den svenske bestanden er den demografiske levedyktigheten sikret. Det er betydelig rom for å omfordele bestandsmål for jerv mellom ulike regioner, men dette krever en klar beslutning om hvilke interessegrupper og hensyn som skal prioriteres. Samhandlingen med Sverige bør styrkes. Høye høstingsrater på norsk side av grensen har forsinket Sverige i å nå sine målsettinger. Det er store fordeler å hentes ved å formalisere samarbeid og koordinering både med Sverige og Finland i forvaltningen av jerv i Skandinavia. Regulering av størrelsen på jervebestanden har vist seg å være vanskelig til tross for bruk av kontroversielle og dyre metoder som hiuttak og felling fra helikopter på regulær basis.

Rapport fra det skandinaviske bjørneprosjektet ([Støen og Moen. 2016. Brunbjørn i Nordland – økologiske vurderinger for revidering av forvaltningsplanen. Det skandinaviske bjørneprosjektet, Rapport 2016-4](#)).

- For å oppnå bestandsmålet på en årlig yngling i Nordland vil det kreves minimum 14 bjørner.
- «Fra den første binna er observert, eller første yngling er registrert i Nordland, kan det ta henholdsvis 14-15 og 7-8 år før bestandsmålet oppnås. (...) På grunn av disse faktorene, er vekstratene vi har lagt til grunn sannsynligvis urealistisk høye, også fordi de er basert på vekstrater fra kjernen av reproduksjonsområdene i Sverige og forutsetter ingen jakt eller annen betydelig menneskeskapt dødelighet.»
- Støen og Moen har beregnet hvor stort arealkrav bestandsmålet for bjørn vil kreve, og de har vist to eksempler på dette hhv. på Sør-Helgeland og i indre Salten. De skriver:

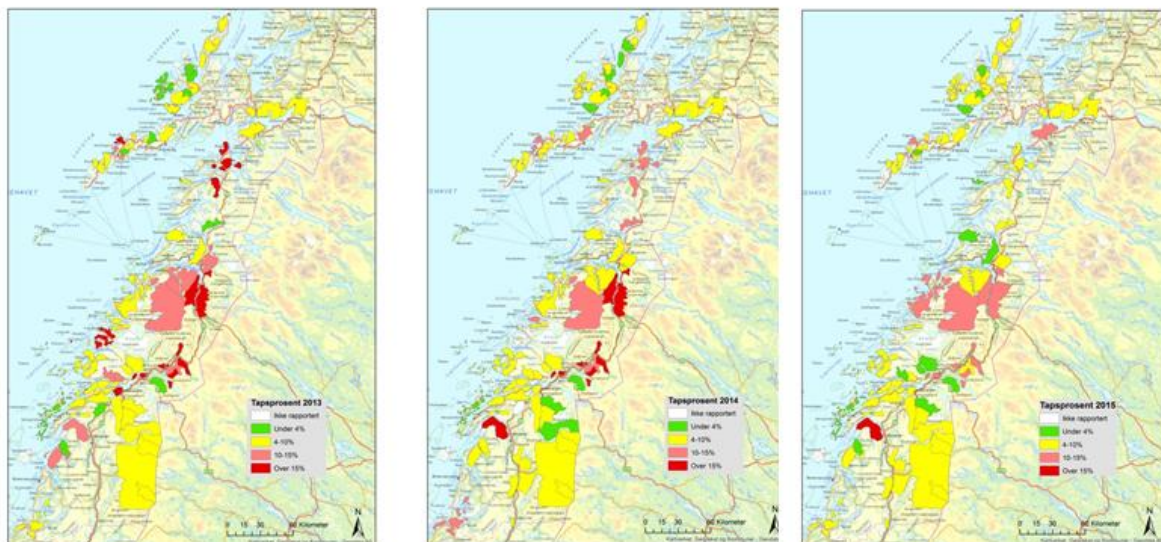
Innenfor disse to områdene, indre Sør-Helgeland og indre Salten, har vi gitt eksempler på hvor store areal som vil måtte inkluderes i et forvaltningsområde for bjørn, gitt arealkravet som skissert over i tabell 3 (Figur 7).

Figur 7. To eksempler på arealkrav for en bjørnepopulasjon på 14 bjørner i egnede områder for bjørn i Nordland. Sirklene illustrerer behovet for areal av Skog og Skognært fjell i a) indre Sør-Helgeland, og b) indre Salten. Arealet i Nordland under hver av de ulike sirkelene tilsvarer habitatkravet for Skog og Skognært fjell for 3 voksne binner med overlappende hjemmeområder på 26% (853 km², rød heltrukket linje) og uten overlapp (1 032 km², rød stiplet linje), og 3 voksne hanner med overlappende hjemmeområder på 26% (2 559 km², blå heltrukket linje) og uten overlapp (3 096 km², blå stiplet linje). Habitatkategoriene er: grønt = Skog, lys grønt = Skognært fjell og brunt = Fjell (Kilde kartdata: NIBIO).

Diverse kart og figurer:

Kart over utvikling i tapsprosent for sau og lam i beitelag som er med i organisert beitebruk:

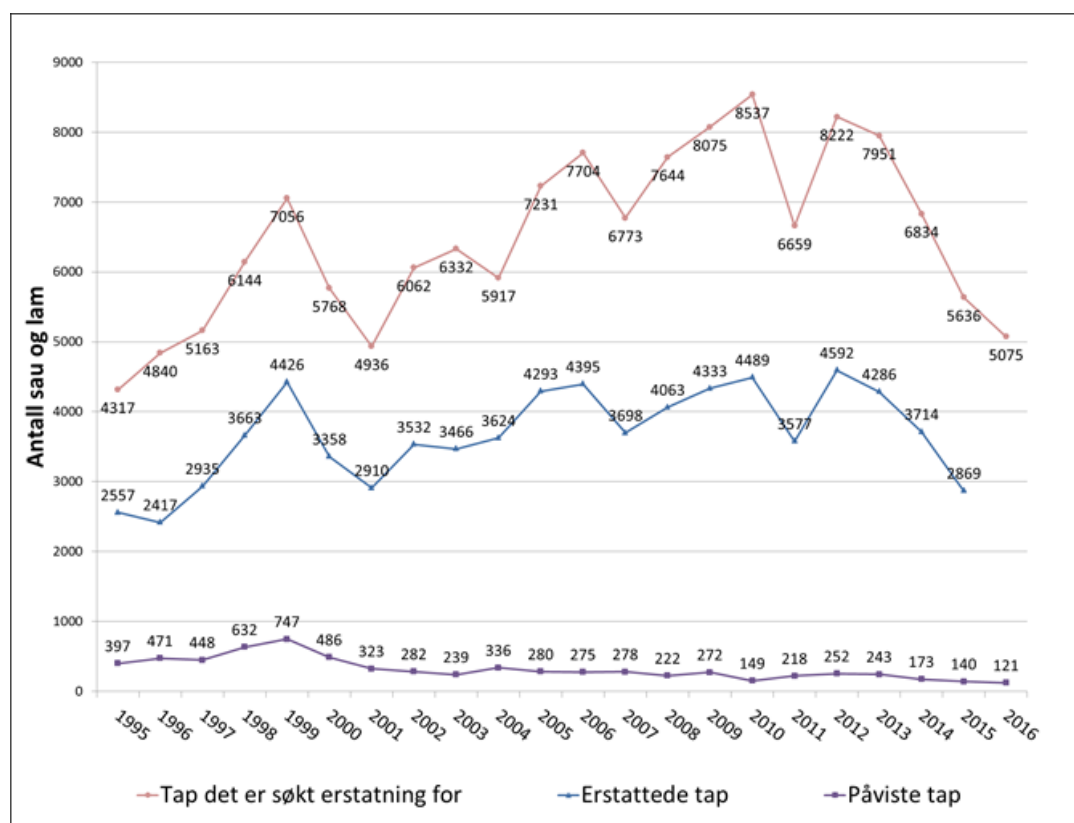
Kartene viser utvikling i tapsprosent for sau og lam i beitelag som er med i organisertbeitebruk i perioden 2013-2015.

Tabell som viser NIBIOs beregninger av sau i forhold til FMs soneforslag:

Forslag til ny forvaltningssone – minste arealalternativ				
	Sau/Lam		Søkere m/sau	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
3 Rovdyrarter	1 381	0,7	10	1,0
2 Rovdyrarter	8 250	3,9	36	3,5
1 Rovdyrarter	53 175	25,3	223	22,0
I Randsonen	40 670	19,3	228	22,4
Utenfor randsonen	107 046	50,8	519	51,1
Totalt	210 522	100,0	1 016	100,0

Forslag til ny forvaltningssone – største arealalternativ				
	Sau/Lam		Søkere m/sau	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
3 Rovdyrarter	12 691	6,0	49	4,8
2 Rovdyrarter	10 430	5,0	49	4,8
1 Rovdyrarter	39 813	18,9	172	16,9
I Randsonen	40 594	19,3	228	22,4
Utenfor randsonen	106 994	50,8	518	51,0
Totalt	210 522	100,0	1 016	100,0

Figur som viser utviklingen i tap av sau og lam i søknader om rovvilterstatning i Nordland (tallene for 2016 er foreløpige):

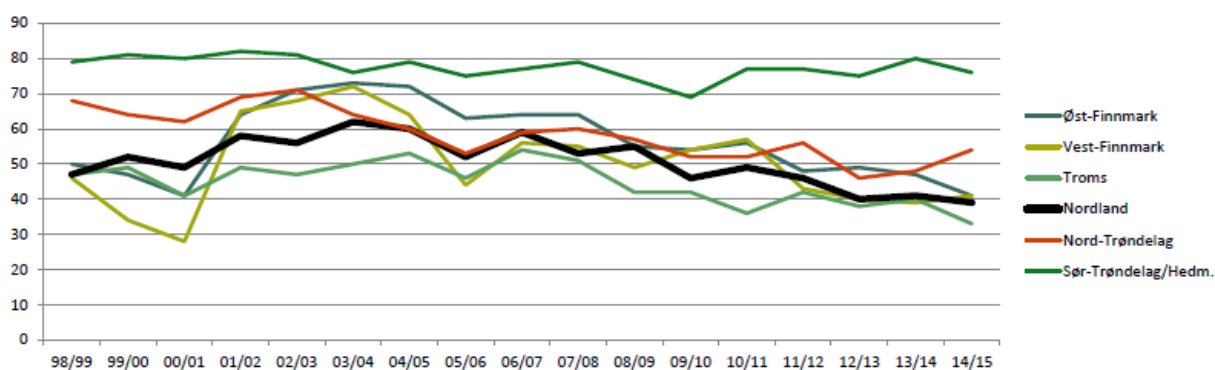

Om reindrifta i Nordland

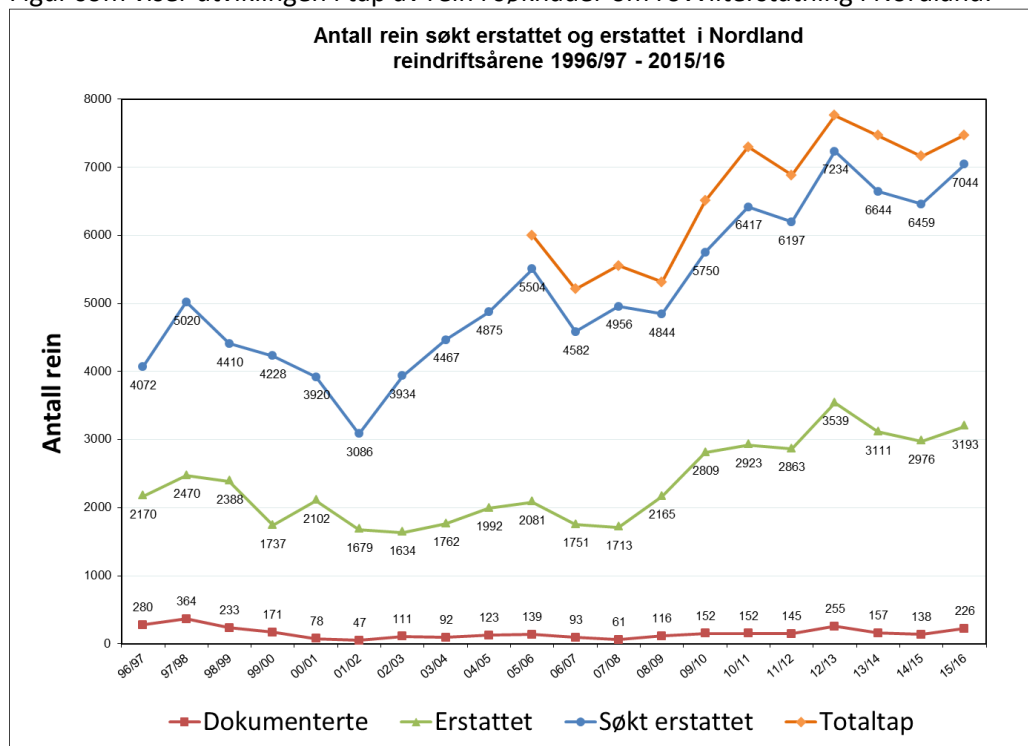
Det er totalt ca. 15 000 rein på vinterbeite i de 12 reinbeitedistriktene som tilhører Nordland reinbeiteområde. Dette fordeler seg på ca 40 siidaandeler (familieenheter). På barmarksbeite er det atskillig mer rein fordi det skjer en tilvekst av kalver om våren. I tillegg kommer det inn rein på barmarksbeite langs hele riksgrensen fra 18 svenske samebyer i Norrbotten og Västerbotten. På barmark regner vi med at det totalt kan være rundt 100 000 rein som beiter i kortere eller lengre perioder innenfor Nordland fylke. Alle reinbeitedistrikt i Nordland reinbeiteområde har i hovedsak beiteområder på fastlandet, hvor også de store rovdynene er.

Figur som viser utviklingen i tilgang av kalv etter tap i Norge:

Kalvetilgang etter tap:

Figur som viser utviklingen i tap av rein i søknader om rovvilterstatning i Nordland:

Tabell som viser NIBIOs beregninger av sau i forhold til FMs soneforslag:

Sammenfall sesongbeiter for rein og forvaltningssoner samlet

Sesong	Totalt beite	Gjeldende sone sammenfall		Nye soner sammenfall	
	Dekar	Dekar	%	Dekar	%
Vinter	14 329 626	4 872 061	34	9 350 269	65
Vår	10 910 836	3 231 201	30	8 646 925	79
Sommer	14 426 751	6 643 988	46	11 696 990	81
Høst	13 339 259	5 621 001	42	11 792 704	89
Høst/vinter	12 364 911	5 050 991	41	10 450 257	85
Totalt beite	32 843 412	13 315 891	41	23 936 344	73